

Fördjupning av fokusområden

Under arbetet med att ta fram Eskilstuna Klimatprogram involverades kompetenser från kommunkoncern, region, näringsliv, föreningar och andra organisationer inom åtta olika temagrupper. Temagrupperna valdes utifrån vilka områden vi i Eskilstuna har våra största utsläpp och också största potential att göra förändring. Temagrupperna arbetade fram ett stort antal förslag till aktiviteter inom respektive område.

Ett politiskt beslutat program ska ha en lång livslängd. Vilka aktiviteter som är möjliga, och lämpliga, för att hantera klimatfrågan utvecklas väldigt fort. Därför innehåller Klimatprogram Eskilstuna endast korta beskrivningar av fokusområdena. I denna fördjupning har gruppernas arbete sammanfattats som punkter de fem fokusområdena nedan. Gruppernas konkreta exempel på aktiviteter har lagts in i en separat webbaserad aktivitetsbank som kan utvecklas i takt med nya kunskaper på områdena.

<https://app.climateview.global/public/board/78e508d6-45ae-4abc-95d6-48c18e7671ab>

Transportera och resa hållbart

Transporter är det största enskilda utsläppsområdet och omfattar inrikes resor samt utrikes flyg och sjöfart. I Eskilstuna finns relativt goda förutsättningar för hållbara transporter. Nästan 70% av Eskilstunas befolkning bor inom fem kilometers radie från något av våra stadscentrum och det finns goda möjligheter att gå, cykla, åka buss och tåg eller ladda sitt elfordon.

Inom den geografiska platsen har kommunkoncernen en särskild roll att skapa förutsättningar för fossilfria resor vilket tydligt pekas ut i den kommunala översiktsplanen samt i trafik-, cykel- och kollektivtrafikplan. Kommunen kan också se till att befintliga och kommande logistikområden ger företag förutsättningar att transportera varor hållbart.

Men den viktigaste förändringen ligger i att tänka om kring hur vi förflyttar oss och varor mellan oss, både lokalt och globalt.

Här är exempel på vad Eskilstunas aktörer kan samlas kring i det fortsatta arbetet, fler konkreta exempel går att hitta i aktivitetsbanken. Punkterna är sammanställda från de förslag som kom fram i de arbetsgrupper som var aktiva när programmet togs fram:

Effektiva resor och transporter

De resor och transporter som utförs behöver ske så effektivt som möjligt utifrån energi-, miljö- och ekonomiska perspektiv för att åstadkomma tillgänglighet, hållbarhet och konkurrensförmåga. Tänk transporteffektivitet, dela och samordna, åk kollektivt, använd ny teknik eller undvik att resa.

Kör på 100% förnybart och fossilfritt

De som behöver ett fordon kan sikta på att så snart som möjligt gå över till att använda förnybara och fossilfria bränslen. Sikta gärna på lokalt producerade bränslen och sträva åt att använda andra drivmedel än biodiesel i personbilar där

möjligt. Biodiesel behövs till arbetsmaskiner och andra fordon som är svårare att ställa om.

Skapa bättre förutsättningar för ett transport- och energieffektivt samhälle och fossilfria resor och transporter

Kommunen har planmonopol och har tillsammans med andra offentliga aktörer till exempel Region Sörmland och Trafikverket störst möjlighet att se till att fysisk planering samt grönstruktur och infrastruktur skapar goda förutsättningar för ett transport- och energieffektivt samhälle och fossilfria resor och transporter. Det kan handla om strategisk markanvändning, val av lokalisering eller att skapa snabba och gena stråk och närhet mellan vardagens målpunkter. Aktörer som har förutsättningar att verka för förbättrad laddinfrastruktur, bil- och cykelpooler och andra tekniska eller tjänstebaserade lösningar som bidrar till minskad klimatpåverkan och beteendeförändringar bör göra det. Undersök möjligheten att integrera elfordon för energilagring i byggnader.

Ställ klimatkrav på transporttjänster och godstransporter

Företag, offentliga aktörer och andra organisationer kan göra stor skillnad genom att ställa klimatkrav vid inköp och upphandling av transporttjänster och godstransporter. Även privatpersoner kan bidra genom att efterfråga effektiva och fossilfria transportalternativ.

Samverka om varustransporter

För att minska miljö och klimatpåverkan från varustransporter kan aktörer förbättra och minimera varustransporter genom samverkan kring lagerhållning, förbättrad fyllnadsgrad och liknande.

Använd arbetsplatsen som förebild och normbildare

För att ställa om beteenden kring transporter och resande behövs stöd och inspiration till nya vanor och motivation är göra förändringen. Aktörer som råder över arbetsplatser eller andra mötesplatser har utmärkta förutsättningar att påverka attityder och stödja medarbetare och kunder, besökare, brukare eller elever att skapa nya vanor. Att minska antalet resor genom digitala lösningar är ett exempel.

Använd och producera energi effektivt

Behovet av el kommer att öka på grund av överflyttning från fossila bränslen till el och tack vare att Eskilstuna växer med fler Eskilstunabor och nya etableringar. Effekt- och kapacitetsbrist innebär att vi behöver energieffektivisera, producera mer el lokalt och att jämna ut belastningen på elnätet på olika sätt. En väl utbyggd fjärrvärme med låg klimatpåverkan och produktion av el i det lokala kraftvärmeverket ger goda förutsättningar för fortsatt låga utsläpp från uppvärmning och elproduktion. Även om både el och värme produceras lokalt redan nu behöver fler aktörer bli lokala elproducenter och fler använda fjärrvärme där det finns för att möta det ökade behovet av el.

Här är exempel på vad Eskilstunas aktörer kan samlas kring i det fortsatta arbetet, fler konkreta exempel går att hitta i aktivitetsbanken. Punkterna är sammanställda från de förslag som kom fram i de arbetsgrupper som var aktiva när programmet togs fram:

Bli producent av förnybar energi

Alla slags aktörer kan bidra till att producera förnybar energi där den används. Även om produktionen av el från sol ökat i Eskilstuna finns fortfarande många outnyttjade platser kvar som passar för solelsproduktion. Sol- och vindproduktion kan innebära målkonflikter om användningen av mark och vatten. I kommunens översiktsplan beskrivs utgångspunkter för vind- och solenergi och ställningstaganden för teknisk försörjning.

Öka takten inom energieffektiviseringen

För att minska behovet av el behöver vi använda den el som finns så effektivt som möjligt. Aktörer kan bidra genom att energieffektivisera byggnader, använda smart energieffektiv fastighetsteknik och göra det lätt för användarna att minimera sin energianvändning.

Minska belastningen på nätet vid effekttoppar

Alla slags aktörer kan bidra till att minska belastningen på elnätet vid effekttoppar. Storanvändare inom industrin har särskilt stor potential att göra skillnad på området men även andra organisationer, företag och privatpersoner kan göra stor skillnad.

Installera energilager och smarta elnät

Att införa lagring av el och värme bidrar till att minska och jämna ut belastningen på elnätet vid effekttoppar och att fossila bränslen i el- och värmeproduktionen kan undvikas. Aktörer kan bidra genom att planera för att installera energilagringmöjligheter och smarta nät vid byggnation eller ombyggnation. Smarta elnät kan innebära att elanvändningen automatiskt anpassas efter tillgång, pris eller energislag.

Lokal fossilfri elproduktion vid nya etableringar

Aktörer med rådighet i frågor kring nya företagsetableringar kan bidra genom att uppmuntra till, samverka kring och skapa förutsättningar för fossilfri elproduktion i samband med nyetableringar.

Skapa förutsättningar för förnybar elproduktion vid fysisk planering

Genom att ta med energiperspektivet redan i planeringsskedet av nya bostads- och verksamhetsområden kan förutsättningar för förnybar elproduktion skapas. Det kan till exempel handla om planering för solceller eller lagring och distribution av energi.

Ta tillvara restvärme

Aktörer kan bidra genom att söka möjligheter till lösningar och samverka för att tillvarata värme som blir över från industriella processer att övergå till exempelvis fjärrvärme.

Minska fjärrvärmens klimatpåverkan

Fjärrvärmens från Eskilstuna Energi och Miljö (ESEM) värmer idag över 90 procent av hushållen i Eskilstuna och möjliggör för våra många av Eskilstunas företag att leva upp till sina klimatmål.

ESEMs kraftvärmeproduktion är biobaserad, avverkningsrester som annars hade gått till spillo eldas på ett noga kontrollerat sätt samtidigt som förnybar el produceras. Trots att utsläppen är biogena så finns ändå en potential och rådighet att förbättra produktionens klimatprestanda och minska utsläppen på ett kostnadseffektivt sätt. Detta hanteras i kommunkoncernens interna klimatarbete.

Bygga, renovera och anlägga med låg klimatpåverkan

Eskilstuna växer och i översiktsplanen tas det höjd för att kunna bygga 15 000 nya bostäder fram till 2030. Det motsvarar ca 1500 nya bostäder i snitt per år. Utöver det sker företagsetableringar, behov av ökad infrastruktur och samhällsservice, samt renovering och underhåll av befintligt bestånd. Byggandet påverkar Eskilstunas förutsättningar under lång tid framöver. Energiförbrukning, byggskedet, materialval, markanvändning och förutsättningar för en hållbar förvaltning över tid är några av de områden aktörer har att hantera.

Här är exempel på vad Eskilstunas aktörer kan samlas kring i det fortsatta arbetet, fler konkreta exempel går att hitta i aktivitetsbanken. Punkterna är sammanställda från de förslag som kom fram i de arbetsgrupper som var aktiva när programmet togs fram:

Bygga och renovera klimatneutralt

Cement, betong och asfalt i dess nuvarande form ger upphov till stor klimatpåverkan. Aktörer kan bidra genom att ha som mål att utveckla kunskap om hur byggnader kan byggas och byggas om med så låga växthusgasutsläpp från material och energi som möjligt genom hela dess livscykel. Att bygga mer i trä, återvinna, optimera byggd yta och klimatskal samt välja energisnåla tekniska system är några steg på vägen.

Förbättra kalkyler för klimatpåverkan och investeringar

Underlag och klimatkalkyler för byggnader, byggprojekt och andra investeringar behöver tas fram och användas vid beslut om investeringar.

Initiera marknads- och leverantörsdialoger

Aktörer kan bidra genom att aktivt öka och dela kunskap kring klimatpåverkan före, under och efter hela byggprocessen genom dialog, innovativa upphandlingsförfaranden och samverkan mellan beställare, arkitekter, konstruktörer och leverantörer med flera, för att tillsammans hitta lösningar att nå klimatmålen.

Ställ klimatkrav på bygg- och anläggningsmaterial

Företag, offentliga aktörer och andra organisationer kan göra stor skillnad genom att ställa klimatkrav vid inköp och upphandling av bygg- och anläggningsmaterial. Även privatpersoner kan bidra genom att efterfråga byggmaterial med låg klimatpåverkan.

Skapa både marknad- och system för återbruk av byggmaterial

Cirkulära affärsmodeller och lokala arbetstillfällen gynnas av att återanvänt bygg- och rivningsmaterial tillgängliggörs och används. Normer behöver förändras och kunskap spridas.

Konsumera och producera medvetet

Eskilstuna har en etablerad återbruksturism och har lyfts fram både nationellt och internationellt för framsteg inom cirkularitet och återbruk. En hållbar konsumtion och produktion ger inte bara fördelar för miljö och klimat, utan även för ökad konkurrenskraft, tillväxt, ökad sysselsättning, förbättrad hälsa och minskad fattigdom både på lokal och global nivå. Människor behöver ha kunskap, kompetens och information för att uppnå den medvetenhet som behövs för att kunna agera på ett sätt som bidrar till att nå klimatmålen.

Här är exempel på vad Eskilstunas aktörer kan samlas kring i det fortsatta arbetet, fler konkreta exempel går att hitta i aktivitetsbanken. Punkterna är sammanställda från de förslag som kom fram i de arbetsgrupper som var aktiva när programmet togs fram:

Stärk handel och industri kring cirkulär ekonomi och återbruk

Både handeln och industrin i Eskilstuna står inför utmaningar när konsumtionsvanor och levnadsvanor förändras. Aktörer kan bidra genom att öka sin egen och andras kunskap kring långsiktigt hållbara affärsmodeller för att framtidssäkra verksamheten. Producenter och handlare kan bidra med att gå över till en mer cirkulär ekonomi där produkter används längre, repareras och återbrukas. Som exempel kan ReTuna som framgångsrik testbädd skalas upp och utvecklas vidare både på plats och på andra platser av flera aktörer i samverkan.

Efterfråga och gynna cirkulära lösningar

Osäker tillgång på råvaror samt utmaningar i den globala logistiken gör att cirkulära system kan öka resiliensen* samtidigt som koldioxidutsläppen kan minska.

Privata och offentliga konsumenter kan efterfråga och gynna producenter vars produkter och tjänster formats utifrån hållbara affärsmodeller.

Aktörer kan också bidra med att öka möjligheten för både producenter och konsumenter att hyra, leasa, dela, låna och återbruka.

** förmågan att stå emot och klara av en förändring, samt återhämta sig och vidareutvecklas.*

Ta initiativ till och kommunicera innovationer och smarta lösningar

För att nå klimatmålet kan aktörer bidra genom att aktivt initiera och/eller delta i lärande-, utvecklings- och testprojekt som syftar till att bidra till systemomställning.

Genom att kommunicera och dela gjorda erfarenheter kan aktörer bidra till att öka takten på utvecklingen.

Vässa den offentliga upphandlingen ur klimatsynpunkt

Eskilstuna kommunkoncern och Region Sörmland är exempel på två av Eskilstunas stora arbetsgivare och offentliga konsumenter som tillsammans konsumerar varor och tjänster för flera miljarder kronor varje år. Offentliga aktörer kan bidra genom att samarbeta med varandra, arbeta med leverantörsdialoger och innovativa upphandlingsmetoder samt samordna sina kravformuleringar.

Minskad klimat- och miljöpåverkan från mat och måltider

Kunskap om olika råvarors- och måltiders klimatpåverkan samt minskat matsvinn i hela livsmedelskedjan har stor betydelse för klimatet och för den biologiska mångfalden, både lokalt och globalt.

Utbilda och öka kunskapen inom organisationer och verksamheter

Som individer behöver vi få bättre förutsättningar för att kunna agera klimatsmart. Utbildning är en grundläggande förutsättning och skolor och folkbildare har en särskild roll i detta omställningsarbete. Andra aktörer såsom arbetsgivare, eventarrangörer och föreningar kan också bidra genom att utbilda, informera och skapa förutsättningar för medarbetare, besökare eller medlemmar att agera på ett sätt som inte medför en negativ klimatpåverkan.

Minskad klimatpåverkan från finansiella tillgångar

Både privata och offentliga aktörer kan se över hur deras finansiella tillgångar ägs och förvaltas ur klimatsynpunkt. Det kan handla om klimatkrav på, och val av inriktning på placeringar och förvaltare inom finanssektorn, eller investeringar via gröna lån eller gröna obligationer.

Lagra och ta upp växthusgaser

Även om vi ställer om för att minimera växthusgasutsläppen, kommer vi alltid generera växthusgaser, det är oundvikligt. Skillnaden är att växthusgaserna framåt måste hinna kapslas in för att inte påverka klimatet negativt. Det kan ske genom att maximera ekosystemens kolinlagring och genom att utveckla och använda tekniska lösningar. Sverige och Eskilstuna har goda förutsättningar för att klara lagra in växthusgaser tack vare de stora ytorna av skog och mark.

Här är exempel på vad Eskilstunas aktörer kan samlas kring i det fortsatta arbetet, fler konkreta exempel går att hitta i aktivitetsbanken. Punkterna är sammanställda från de förslag som kom fram i de arbetsgrupper som var aktiva när programmet togs fram:

Utred möjlig lagring av växthusgaser genom mark och ekosystem

Det finns nationella data kring markens och ekosystemens lagring av kol och utsläpp av växthusgaser. Lokalt i Eskilstuna kan berörda aktörer bidra till att upprätta en nulägesbeskrivning som i sin tur ger underlag för mark och skogsägare att upptäcka potentialer för att kunna utveckla sin verksamhet att bidra till klimatmålen på olika sätt.

Återvätning av dikade torvmarker

Här kan markägare bidra genom att återvåta tidigare dikad torvmark för att minska utsläppen av växthusgaserna metan och lustgas. Inom detta område finns starkt statligt stöd via bidrag och andra resurser.

Förbättra odlingsmetoder

Inom jordbruket kan odlingsmetoderna förbättras ur klimatsynpunkt, till exempel att hålla marken bevuxen under hela året, eller så stor del av året som möjligt, eller att odla mer effektivt per yta eller i staden

Öka mängden grönytor och träd

I takt med att fler flyttar till Eskilstuna ökar andelen bebyggd och hårdgjord yta. Alla former av träd och grönska bidrar till att kapsla in växthusgaser. Därför är det särskilt viktigt att mängden grönytor och träd ökar. Detta kan alla slags aktörer bidra med.

Ansvarsfullt skogsbruk

Skogens roll inom klimatfrågan är omdebatterad, framför allt när det gäller hur skogen ska brukas, om den ska brukas alls eller binder in mer kol där den står. Här finns en målkonflikt med det lika viktiga området biologisk mångfald som är viktigt att balansera med behovet av produkter som ersätter fossila bränslen. Därför är det viktigt att vi hushåller med skogens resurser och utnyttjar dem så klokt som möjligt. Likaså att utveckla bruksmetoder som minimerar målkonflikter och bidrar till att båda målen gynnas.

Produktion av biokol

Biokol binder koldioxid för mycket lång tid framåt kan användas som kolsänka samtidigt som den förbättrar markens förmåga att producera livsmedel. Vid lokal produktion av biokol kan till exempel restavfall från jordbruket, trädgårdsavfall eller snabbväxande grödor som Salix användas,

Utred och inför BECCS* och CCS* för punktutsläpp

Det finns flera punktutsläpp inom kommunens gränser där koldioxid skulle kunna fångas upp på teknisk väg. Ett exempel är Eskilstunas kraftvärmeverk. Teknikerna kring infångning av koldioxid är ny och de kommande åren blir avgörande för hur framgångsrik och användbar tekniken blir. Därför behöver vi följa utvecklingen och utreda möjligheterna för att investera i den här tekniken.

** Det finns en rad olika tekniker för att fånga in och lagra koldioxid från fabriker och kraftverk. Teknikerna har på engelska fått samlingsnamnet "Carbon Capture and Storage" (CCS). Om dessa tekniker används i kraftverk eller fabriker som eldar biobränslen kallas det för BECCS (Bio Energy Carbon Capture and Storage).*